

Csaba, a békeidők győztese Lezsák Sándor: *Atilla fia, Csaba királyfi. Romantikus népszínmű 12 jelenetben*, Kairosz Kiadó, Budapest, 2017.

Lezsák Sándor új műve, az *Atilla fia, Csaba királyfi* egy nagyformátumú, sokra hivatott vezéregyéniség vívódásainak drámája. A darab – alcíme szerint *Romantikus népszínmű 12 jelenetben* – azok számára is autentikus, teljes élményt nyújt, akik korábban nem ismerték őstörténetünk fontos fejezeteit.

Lezsák Sándor munkája mondáinkban megörökített eseményeket, látomást és valóságot költői egységbe foglalva eleveníti fel, mi történt 478–479-ben, huszonöt-huszonhat esztendővel a legendás uralkodó, Attila halála és az egykor virágzó hun birodalom szétesése után. Mi volt a valóság szerepe a nagy királyhoz méltó fiúnak, Csabának azon túl, hogy csodatévő királyfiként tűnt fel népünk sorsdöntő pillanataiban?

A dráma 478. február végén kezdődik, Csaba szállásán, amely „az Aral-tótól délkeletre, az Amu-Darja alsó folyása mentén, az ősi Korezmia fővárosa közelében” található. S ott is végződik egy év múlva, miután „végigjárjuk” vele együtt Hunniát, Pannóniát, Attila egykori birodalmát. A királyfi a tragikus 453-as évet követően talált menedéket apósa, Szijovusz (Korezmia királya) udvarában, miután elvette feleségül annak leányát, Bíbor Hajnalt, a gyönyörű királyleányt, aki két fiúgyermekkel, Eddel és Edemennel is megajándékozta őt. Csaba a táltosok jóvendőlése szerint – tehetségének, vitézségének, Istentől származó karizmájának köszönhetően – kedvező viszonyok között képes lett volna az aranykor újjáteremtésére is. Ám őt kevésbé látványos misszióra: egy hosszú újjászületési folyamat megalapozására rendelték el az égiek.

Csaba keserűen ismeri fel, hogy saját korában nincs valódi esélye a döntő győzelemre; a lassú, kitartó nemzeti önépítés munkáját kell véghezvinnie. Hun–magyar árulók, több istennek áldozó, hitszegő nyugati hódítók orvtámadásait, gyilkossági kísérleteit elhárítva, újra és újra el kell indulnia a rituális „Hosszú Útra”, be kell járnia a Kárpátok övezte ősi székely–magyar föld tartományait, hogy ébren tartsa a hitet az emberekben: előbb vagy utóbb visszafoglalhatják Attila földjét. Ám az akkori állapotok ezt még nem teszik lehetővé. Csaba pontosan tudja: zür-

zavaros körülmények között él a nemzet mind a székelyek lakta Erdővidéken, mind Pannóniában. Isten kardját még nem lehet elővenni, mert ahhoz még gyenge a nagy háborútól megtizedelt nemzet. Attila szablyája, amelyet Hadúr maga kovácsolt a király számára, „testvére” a rokonnak tartott kelta nép győzhetetlen Excaliburjának, amelyet csak Arthus (Arthur), a Kerekasztal lovagrend megalapítója, a nagy király tudott jól forgatni, más kezében „hitvány vaskó csupán”. (Ahogy azt a *Buda halálában* is olvashatjuk: Isten kardja csak az Ő választott hőst segíti győzelemre, e szakrális tárgy méltatlan kézben elveszíti bűvös erejét.) Ám a cél legalább olyan nemes, mint Attilaé volt: minél több ősi, szent helyen kell létrehozni Isten kardjának hű alakmását, a Földbe Szúrt Kard emlékművét.

Lezsák Sándor drámájának fő cselekménye ezt a rituális, az egyistenhitet és az egységes nemzet-tudatot ébren tartó, a költői képzelettől hitelesített zarándoklatot örökíti meg kétféle megközelítésben. Az egyik cselekményszál a Korezmiából útra kelő Csaba és Hajnal, a másikat a Kárpát-medencében maradt két felügyelő, a székeli (székely) Bönge és a magyar (magyar) Mezge nézőpontjából mutatja be a költő–drámaíró. A mitikus „road movie”-ban hőseink – egy évig tartó körútjuk során – érintik Magyarhonban a Tisza–Maros szöveget is: azt a helyet, ahová a legenda szerint Attila királyt eltemették (három: réz, ezüst és arany koporsóban). Látjuk a tápiószentandrászi Attila-követ, majd „ellátogatunk” a Pilisbe, illetve Dobogókőre, ahol később létrehozták a pálosok közösségét, az egyetlen magyar alapítású szerzetesrendet. Az író végigkalauzolja az olvasót a mai Székelyföldön található szakrális helyeken is. Így „bejárhatjuk” a Somló-hegyet (Csíksomlyót), a magyarság ma már legnagyobb zarándokhelyét, a Bálvány-hegyet (a mai Bálványosi Szabadegyetem helyét), „láthatjuk” a szent Perkőt, a csíksomlyói zarándokutak egyik végső állomását, és „eljuthatunk” a Rika-patakhhoz, ahol Csaba édesanyja, a hun Attila magyar felesége, Réka nyugszik. Közben Csaba megérteti híveivel és a feleségével is: Attila, az első honalapító emléke nem a „három koporsóban”, hanem bennük lakozik, és általuk kel majd életre, ha a négy transzcendens személy: az Öregistennek is nevezett Atya, a Fiú (Jézus Krisztus), a csodaszarvas testében

közénk jött Szentlélek, illetve Babba Mária (a Szűzanya) úgy rendeli.

A csodás, drámai, olykor tragikus epizódokkal tarkított, egy évig tartó zarándokút szomorú tanulsága, hogy a mű jelenidejében nem valósulhat meg a honfoglalás. Csaba tudatosítja a rábízott emberekben, hogy egyelőre sokasodniuk kell. Be kell népesíteniük ezt a földet, s nem szabad engedniük, hogy a gót, a gepida, a nyugati hordák által betelepített, agresszív, keresztényellenes szokásokat követő, az őslakosságot gyilkoló, a nőket meggyalázó idegenek kiszorítsák a „hun-magyarságot” Hunniából és Pannóniából – a saját földjéről. Csaba másik fő üzenete, hogy csak nemzeti hagyományait és hitét megőrizve maradhat meg a „hun-magyar” közösség. Hőseink ezért hozzák magukkal zarándokútjukról az ősi ereklyéket: a Krisztus keresztjéről származó szálkát, Attila király arcmását, a király jogarát és a sámánkoronát, amelynek hú mása lesz majd a Szent Korona, a keresztény magyar állam ősi egységének szimbóluma.

Mit is nyújt nekünk a Fejszés Péter rajzaival illusztrált, dekoratív kivitelezésű kötet? Jóval többet, mint amit a fent idézett szerény alcím ígér. A könnyen játszható, színpadra, filmre kívánczó mű – aktuális tartalmakat is hordozó – üzenetét a legszemléletesebben talán Csaba fogadalma foglalja össze. „Szülőanyám sírján esküvel fogadom, hogy népemhez visszatérek, népemet nem hagyom el. Esküszök égre, földre, Felvilági Teremtőre, az Öregistenre, a Csillagvirág Urára, Nimrud Atyánkra, Szelek, Vizek Jóságára, esküszök Babba Máriára, hogy múltunkból épül a jövőnk, őseink földjét nem hagyhatjuk el, és a rovófákra tovább jegyezzük történeteinket. Esküdjetek! Mondjátok: áldással így legyen... Sokféle napok lesznek, sokféle évek, száz, meg száz esztendő, de örökké csak azért élünk, hogy hazatérjünk a Kárpát hazánkba, Pannóniába, Hunniába, Atilla földjére.”

Joggal írja az utószó szerzője, Szakolczay Lajos: „Lezsák Sándor drámaíró a költő szülte. Az a költő, aki gyűjteményes, *Társai elmentek Megváltót nézni* című verseskötetében több műfajban is megnyilatkozott” (például az *Atilla, Isten kardja* című rockopera dalszövegeiben).

Ismeretes, hogy Lezsák már korábban is írt „szabályos” színművet: ez volt a *80 vödör levegő* című

Műterembelső a Csaba királyfi című szoborral

abszurd dráma. Új, parabolisztikusnak is nevezhető darabja egyúttal alkotójának árnyalt, sokrétű hitvallása. Ahogy már *Békebeli Éjszaka* című, jelentős késéssel, 1983-ban megjelent első kötete is, amely a nemzeti sorskérdésekkel vívódó líra hagyományait folytatja mívesen kimunkált, megragadó erejű versekben. E kötetet az akkori kánonteremtők korszerűtlennek ítélték. Lezsák Sándor sem akkor, sem azóta nem törődik a talmi „trendiséggel” – arról vall, ami itt és most első számú hivatása lehet a költőnek és a politikusnak is. Bizonyítva, hogy egy közéleti személység is lehet *homo aestheticus* – és egyúttal *homo ethicus* is.

Ami a *homo aestheticus* illeti, Arany János „epozi hitelnek” nevezte a szent és profán elemeket ötvöző nyelvi, szerkezeti, gondolati szintézis igényét. Túlzás nélkül állíthatjuk: Lezsák Sándor mitikus ihletésű drámája minden szempontból megfelel ennek az elvárásnak.

Pósa Zoltán